EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 1.10.2019
COM(2019) 445 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Kertomus vuosina 2017 ja 2018 myönnetyistä vientiluvista tiettyjen sellaisten tavaroiden kaupasta, joita voi käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen, annetun asetuksen mukaisesti

1. Johdanto

Tiettyjen sellaisten tavaroiden kaupasta, joita voi käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen, annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1236/2005[1] asetettiin tiettyjä kauppaa koskevia rajoituksia. Rajoituksista tärkeimpiä ovat lähes ehdoton kielto, joka koskee liitteessä II lueteltujen tavaroiden Euroopan unionin alueelta tapahtuvaa vientiä ja sen alueelle suuntautuvaa tuontia, sekä tiettyjen muiden liitteessä III ja liitteessä III a lueteltujen tavaroiden vientiin sovellettava ennakkolupa.

Tiettyjen sellaisten tavaroiden kaupasta, joita voi käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen 16 päivänä tammikuuta 2019 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2019/125[2], jäljempänä ’asetus (EU) 2019/125’, kodifioidaan ja kumotaan neuvoston asetus (EY) N:o 1236/2005[3].

Asetuksen (EU) 2019/125 26 artiklan 3 kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden on laadittava vuosittain julkinen toimintakertomus, jossa ne antavat tiedot vastaanotettujen hakemusten määrästä, hakemuksen kohteena olevista tavaroista ja maista sekä hakemusten johdosta tekemistään päätöksistä. Asetuksen 26 artiklan 4 kohdan mukaisesti komissio laatii vuosittaisista toimintakertomuksista koostuvan vuosikertomuksen, joka asetetaan julkisesti saataville.

Tässä ensimmäisessä kertomuksessa annetaan tietoja jäsenvaltioiden lupatoimista, jotka koskevat sellaisten tavaroiden vientiä vuosina 2017 ja 2018, joita voitaisiin käyttää kidutukseen tai kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon.[4]

Kaikki 28 jäsenvaltiota ilmoittivat 11 artiklan 1 kohdan ja 16 artiklan 1 kohdan nojalla hyväksyttyjen ja hylättyjen vientilupien määrän sekä tavarat ja määrämaat, joita ne koskivat. Yhtä jäsenvaltiota lukuun ottamatta ne ilmoittivat myös niiden tavaroiden kappalemäärän tai määrän, joille vientilupa oli myönnetty, sekä niiden loppukäyttäjien ryhmän, joille kyseiset tavarat oli määrä toimittaa.

---

1 EUVL L 200, 30.7.2005, s. 1.
2 EUVL L 30, 31.1.2019, s. 1.
3 Ks. asetuksen (EU) 2019/125 liitteessä X oleva luettelo muutoksista.
4 Kertomuksessa ei anneta tietoja siitä, miten viejät ovat käyttäneet liitteessä IV lueteltujen tavaroiden vientiä koskevaa unionin yleistä vientilupaa (asetuksen (EU) 2019/125 liite V).

Asetuksen (EU) 2019/125 mukaiset luvat

Asetuksen (EU) 2019/125 11 artiklan 1 kohdassa ja 16 artiklan 1 kohdassa edellytetään lupaa liitteissä III ja IV lueteltujen tavaroiden vientiin[5]. Liite III koskee tiettyjä tavaroita, joita voitaisiin käyttää kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen. Liitteessä IV luetellaan tietyt tavarat, joita voitaisiin käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon. Lupa on saatava asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta, jotka luetellaan liitteessä I, lukuun ottamatta tilanteita, joissa liitteen V mukaista unionin yleistä vientilupaa käytetään liitteessä IV lueteltujen tavaroiden vientiin.

Vienti unionin yleisessä vientiluvassa lueteltuihin määräpaikkoihin tapahtuu unionin yleisen vientiluvan nojalla, jolloin ei tarvitse hankkia jäsenvaltion myöntämää yksittäistä tai koontilupaa. Nämä määräpaikat ovat maita, jotka ovat poistaneet kuolemanrangaistuksen kaikkien rikosten osalta ja vahvistaneet poistamisen kansainvälisellä sitoumuksella. Jos on kuitenkin perusteltua syytä epäillä viejän kykyä noudattaa luvan ehtoja tai vientivalvontalainsäädännön sääntöjä, toimivaltainen viranomainen voi kieltää viejää käyttämästä unionin yleistä vientilupaa.

Asetuksen (EU) 2019/125 20 artiklan 2 kohdan mukaisesti jäsenvaltion myöntämä vientilupa voi olla yksittäinen lupa (lupa yhdelle kolmannessa maassa olevalle loppukäyttäjälle tai vastaanottajalle suunnattua vientiä varten) tai koontilupa (lupa yhdelle tai useammalle määritetylle loppukäyttäjälle yhdessä tai useammassa määritetyssä kolmannessa maassa suunnattua vientiä varten)[6].

Asetuksen 3, 4 ja 5 artiklassa kielletään liitteessä II lueteltujen tavaroiden vienti, tuonti ja kauttakuljetus. Toimivaltaiset viranomaiset voivat myöntää poikkeuksen kieltoon mutta ainoastaan, jos voidaan osoittaa, että näitä tavaroita käytetään yksinomaan niiden museossa tapahtuvaan asettamiseen julkisesti esille (joko kolmannessa maassa tai, 4 artiklan mukaisesti, jäsenvaltiossa) niiden historiallisen merkityksen vuoksi.

[5] Asetuksen (EU) 2019/125 2 artiklan d alakohdan mukaisesti ’viennillä’ tarkoitetaan ”tavaroiden poistumista unionin tullialueelta, mukaan lukien sellaisten tavaroiden lähtö, joista on tehtävä tulli-ilmoitus, ja tavaroiden poistuminen sen jälkeen, kun ne ovat olleet varastoituina vapaa-alueelle Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 952/2013 tarkoitetulla tavalla”.

[6] Termit ’yksittäinen lupa’ ja ’koontilupa’ on määritelty seikkaperäisesti 2 artiklan p ja q alakohdassa.

2. Myönnetyt ja evätyt luvat

2.1 Vuonna 2018 ilmoitettujen lupien kokonaismäärä oli 231, ja lupia myöntäneitä jäsenvaltiota oli 11. Vuonna 2017 ilmoitettujen lupien kokonaismäärä oli 292, ja lupia myöntäneitä jäsenvaltioita oli 12. Muut jäsenvaltiot ilmoittivat komissiolle, että ne eivät olleet vastaanottaneet asetuksen (EU) 2019/125 mukaisia lupahakemuksia.

Koska asetuksen 2 artiklassa annettuihin yksittäisen luvan ja koontiluvan määritelmiin ei sisälly määrällistä osatekijää, ilmoitus myönnettyjen lupien määrästä ei kerro niiden tavaroiden kappalemäärää tai määrää, joita nämä luvat koskevat. Lisäksi sallitun, koko EU:n alueelta peräisin olevan viennin kappalemäärä tai määrä ei anna tyhjentävää kuvaa, sillä yksi jäsenvaltio ei toimittanut tietoja tavaroiden kappalemäärästä tai määrästä eikä loppukäyttäjien ryhmistä.

2.2 Jotkut jäsenvaltiot ilmoittivat, että ne eivät olleet vastaanottaneet yhtään hakemusta. Seuraavat seikat voivat selittää, miksi jotkut jäsenvaltiot eivät ole vastaanottaneet yksittäistä lupaa tai koontilupaa koskevia hakemuksia vientiä varten.

Ensinnäkin asetuksen (EU) 2019/125 liitteissä III ja IV oleva luettelo vientilupaa edellyttävistä tavaroista on melko rajallinen ja asetuksen vientilupavaatimusta ei sovelleta tavaroiden toimittamiseen unionin tullialueella oleville asiakkaille.

Toiseksi asetuksen 20 artiklan 2 kohdassa säädetään, että viejän on saatava lupa sen jäsenvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta, jossa viejällä on asuinpaikka (luonnollinen henkilö) tai johon viejä on sijoittautunut (oikeushenkilö tai yhteisö).

Osa liitteessä IV lueteltujen tiettyjen anesteettisten aineiden viennistä tapahtuu asetuksen (EU) 2019/125 liitteessä V olevan unionin yleisen vientiluvan nojalla. Tällaisten tavaroiden vienti liitteessä V lueteltuihin maihin on yleensä mahdollista ilman vientiä koskevaa yksittäistä tai koontilupaa.

2.3 Asetuksessa (EU) 2019/125 säädetään vientilupavaatimuksesta, jonka tavoitteena on varmistaa, että toimivaltaiset viranomaiset tarkastavat, onko viitteitä siitä, että vientiin meneviä tavaroita voitaisiin käyttää kidutukseen tai muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen (liite III) tai kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon (liite IV). Tämän vuoksi asetuksen 20 artiklan 8 kohdassa säädetään, että toimivaltaisen viranomaisen on saatava ”täydelliset tiedot erityisesti loppukäyttäjästä, määrämaasta ja tavaroiden lopullisesta käytöstä”.

Kahden vuoden aikana yhdeksän vientilupahakemusta ilmoitettiin hylätyiksi: viisi vuonna 2018 ja neljä vuonna 2017. Vuonna 2018 ilmoitetut hylkäämistapaukset koskivat tiettyjä kaavailtuja liiketoimia, joissa asiakkaat olivat Bangladeshissa, Kiinassa (Macaossa), Egyptissä, Moldovassa ja Vietnamissa. Vuonna 2017 hylkäämiset koskivat puolestaan kaavailtuja

liiketoimia, joissa asiakkaat olivat Norsunluurannikolla, Kazakstanissa, Togossa ja Moldovassa. Hylätyksi tulleet liiketoimet koskivat pääasiassa liitteessä III lueteltuja tavaroita. Bangladeshin ja Egyptin kanssa käytävissä liiketoimissa oli kuitenkin kyse liitteessä IV luetelluista tavaroista.

Hakemuksen hylkäämisen (”dismissal”, epävirallisesti ”denial”) taustalla on yleensä se, että viejä ei ole toimittanut toimivaltaiselle viranomaiselle riittäviä tietoja, joilla hän voisi osoittaa, että asianomaisia tavaroita on tarkoitus käyttää lailliseen tarkoitukseen. Hylkääminen ei toisin sanoen välttämättä merkitse sitä, että on ollut viiteitä siitä, että tavaroita on tarkoitus käyttää kidutukseen tai kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon.

2.4 Jäsenvaltioiden komissiolle antamissa tiedoissa ei tavallisesti tehdä eroa yksittäisten lupien ja koontilupien välillä. Yksi jäsenvaltio ilmoitti myöntäneensä kolme liitteessä III lueteltuja tavaroita koskevaa koontilupaa. Ne koskivat sellaisten tavaroiden vientiä, joita tietyt kansalliset viranomaiset aikoivat käyttää täyttääkseen velvollisuutensa ulkomailla.

2.5 Asetuksen (EU) 2019/125 3–5 artiklassa kielletään liitteessä II lueteltujen tavaroiden vienti, tuonti ja kauttakuljetus. Asetuksessa toimivaltaisten viranomaisten sallitaan myöntää poikkeus kieltoon, jos voidaan osoittaa, että näitä tavaroita käytetään yksinomaan niiden museossa tapahtuvaan asettamiseen julkisesti esille (joko kolmannessa maassa tai, 4 artiklan mukaisesti, jäsenvaltiossa) niiden historiallisen merkityksen vuoksi. Toimivaltaiset viranomaiset ilmoittivat, että ne eivät ole myöntäneet tällaisia lupia vuosina 2017 ja 2018.

2.6 Tämän kertomuksen liitteessä 1 annetaan tietoja jäsenvaltioiden vuosina 2017 ja 2018 myöntämistä vientiluvista. Unionin yleisen vientiluvan (asetuksen (EU) 2019/125 liite V) nojalla tapahtuvaa vientiä ei ole sisällytetty jäsenvaltioiden myöntämien lupien lukumäärää koskeviin tietoihin.

3. Loppukäyttäjät

3.1 Komission saamien tietojen perusteella on mahdollista erottaa toisistaan liitteessä IV lueteltujen tavaroiden lopullinen käyttö lainvalvontatarkoituksiin, lopullinen käyttö turvallisuusalan yrityksissä, lopullinen käyttö lääkintätarkoituksiin (sairaaloissa ja eläinlääkinnässä), teollinen käyttö (erityisesti liitteessä III olevan oleoresin capsicumin osalta) ja kaupankäyntiä harjoittaviin yrityksiin suuntautuva vienti.

3.2 Ilmoitetut tiedot osoittavat, että merkittävä osa kannettavien sähköshokkiaseiden, kannettavien aseiden sekä lamaannuttavien tai ärsyttävien aineiden annosteluun tarkoitettujen laitteiden ja tiopentaalinatriumsuolan viennistä suuntautuu kaupankäyntiä harjoittaviin yrityksiin. On epäselvää, sovellettiinko näitä vientitoimia arvioitaessa asetuksen (EU) 2019/125 12 artiklan 3 kohdan toista alakohtaa, jossa säädetään siitä, miten toimivaltaisten viranomaisten olisi arvioitava

pelargonihappovanillyyliamidin (PAVA) ja oleoresin capsicumin (OC)[7] vientiä jakelijalle, vastaavasti.

3.3 Kuten edellä on todettu, yksi jäsenvaltio ei toimittanut tietoja niiden loppukäyttäjien ryhmästä, joita sen myöntämät luvat koskivat.

3.4 Tämän kertomuksen liitteissä 2 ja 3 on yhteenveto komissiolle toimitetuista tiedoista, jotka koskevat kaupan määrää sekä sallitun viennin lopullista käyttöä vuosina 2017 ja 2018.

4. Vientilupien kohteena olevat tavarat ja määrämaat

4.1 Toimivaltaisten viranomaisten ilmoittamiin tietoihin sisältyy aika ajoin tietoja liitteessä IV luetelluille tavaroille myönnetyistä vientiluvista määräpaikkoihin, jotka luetellaan unionin yleisessä vientiluvassa (asetuksen (EU) 2019/125 liite V). Tällainen vienti voi yleensä tapahtua unionin yleisen vientiluvan nojalla eli ilman jäsenvaltion myöntämää yksittäistä tai koontilupaa. Tiedoista ei kuitenkaan ilmene, oliko näissä tapauksissa kyse siitä, että unionin yleisen vientiluvan ehdot eivät täyttyneet, vai oliko olemassa jokin toinen selitys. On esimerkiksi mahdollista, että viejä hankki mieluummin yksittäisen tai koontiluvan.

4.2 Yksi jäsenvaltio ei ilmoittanut, mitä liitteessä IV lueteltuja tavaroita ilmoitetut luvat koskivat. Kyseisen jäsenvaltion hyväksymän viennin määräpaikat on sisällytetty otsikon ”Muu tai ei määritelty liitteessä IV” alla olevaan tiivistelmään.

4.3 Toinen jäsenvaltio ilmoitti, että tavaroita oli ”viety” johonkin Kanaalisaarista. Tätä tietoa ei otettu huomioon tässä kertomuksessa, sillä tällaista toimitusta ei voida pitää asetuksen (EU) 2019/125 2 artiklan d alakohdassa määriteltynä vientinä.

4.4 Tämä kertomuksen liitteissä 4 ja 5 esitetään tiedot määräpaikoista, joihin jäsenvaltioiden sallima vienti suuntautui vuosina 2017 ja 2018. Jos määräpaikkojen luettelossa käytetään erityistä nimeä, sitä ei pitäisi ymmärtää viittauksena laajempaan kuin tällä nimellä yleisesti tunnettuun (tulli)alueeseen.

———

[7] Ks. asetuksen (EU) 2019/125 liitteessä III olevat 3.2 ja 3.3 kohta.